

MEDYA SERMAYESİ VE İNGİLİZ BASININDA GÜNEY ASYA MÜSLÜMANLARININ TEMSİLİ: İDEOLOJİK BİR ANALİZ*

Çev.:Nazım ANKARALIGİL**

Öz

Bu çalışmada İngiliz basınında yer alan İslam karşıtı söylemin ideolojik yapısının teorik bazda açıklanmaya çalışılmıştır. İngiltere yaşayan Müslüman nüfusun genelinin, neredeyse geçtiğimiz yüzyıl ortalarına kadar İngiltere'nin en önemli sömürge topraklarından olan Güney Asya bölgesinden gelen göçmenlerden oluşması, İngiliz basınının ülke içindeki İslam ve Müslüman söylemini daha çok bu kitle üzerinden oluşturmaya yol açmaktadır.

Makalede öncelikle İngiltere'deki Müslüman kitlenin oluşmasının sosyo-ekonomik nedenleri ve göç olgusu üzerinde durulmuştur. Daha sonra İngiliz basının sermaye yapısı, gazetelerin henüz oluşum aşamalarından başlayan örneklerle tasvir edilmeye çalışılmıştır. Batı dünyasında yükselen İslam korkusu ve karşıtlığını (İslamofobi) İngiliz basınında yer alan Güney Asya Müslümanları hakkındaki haberleri inceleyerek açıklamaya çalışan bu makale genel bir durum değerlendirmesi yapmayı amaçlamaktadır.

Anahtar sözcükler: Medya sermayesi, Güney Asya Müslümanları, İngiliz Basını.

Abstract: Media Capital and the Representation of South Asian Muslims in the British Press: An Ideological Analysis

This paper is a theoretical attempt to explain the ideological nature of anti-Muslim discourse found in the British press. It is argued that dominant media capital, that is held in ever fewer hands, seeks to subvert South Asian Muslims by endeavouring to define an explicitly negative view of Islam. The development has been especially pertinent since the Iranian Revolution of 1979, and the end of the Cold War that effectively came with the fall of the Berlin Wall in 1989. The paper is based on an evaluation of intricate historical and contemporary debates, undertaking an assessment of the economic and social marginalisation of South Asian Muslims and the way in which 'Islamophobia' and 'Islamic fundamentalism' is manufactured in the British press, much to the detriment of otherwise disadvantaged ethnic minority groups in an increasingly xenophobic society.

---

* ABBAS Tahir, (Birmingham Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapan Dr. Tahir Abbas, aynı üniversitedeki Etnisite ve Kültür Çalışmaları Merkezi'nin de yöneticisidir. 100'ün üzerinde kitap, makale ve kitap bölümü yazan Abbas, ulusal ve uluslararası alanda birçok saygın yayının editörlüğünü de yürütmektedir. Müslüman ve Müslüman olmayan toplumlar, insanlar ve azınlıklar arasındaki ilişkileri eğitim, bütünleşme, medya ve radikalizm bağlamında inceleyen Abbas, özellikle İngiltere ve Batı Avrupa'daki Müslüman azınlıklar üzerine yaptığı çalışmalarıyla tanınmıştır), Orijinal başlığı "Media Capital and the Representation of South Asian Muslims in the British Press: An Ideological Analysis" olan makale *Journal of Muslim Minority Affairs*, Vol. 21, No. 2'de 2001 yılında yayınlanmıştır.

** Araş.Gör., Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon Sinema Bölümü, nankaraligil@yahoo.com

This paper is aimed to highlighten the way in which it is the economic position of media capital that helps to create an e'lite culture, which reinforces the dominant political and cultural ecology of the newspaper industry. The future of Muslims in Britain, as in other advanced Western European economies, will be determined largely by how they are perceived by white English groups in British society. It is also, however, affected by the way in which news in relation to Muslims and the religion of Islam is reported by the British press.

Key words: *Media capital, South Asian Muslims, British Press.*

GİRİŞ

Bu çalışma, İngiliz basınında yer alan anti-Müslüman söylemin ideolojik doğasını açıklamaya çalışan teorik bir denemedir. Birkaç elde temerküz eden baskın medya sermayesi, İslam'ın açıkça olumsuz bir görünüşünü yansıtmaya gayret ederek Güney Asya Müslümanlarını tahrip etmenin yollarını aramaktadır. Bu gelişme, özellikle 1979 yılındaki İran Devrimi'nden ve 1989'da Berlin Duvarı'nın çökmesiyle gelen Körfez Savaşı'nın sonundan bu yana geçerli olmuştur. Güney Asya Müslümanlarının ekonomik ve sosyal marjinalizasyonun ve İslamofobi (İslam korkusu) ve İslamî Köktendinciliğin İngiliz basınında, gittikçe yabancı düşmanlığı yükselen bir toplumdaki avantajsız etnik azınlık gruplarının zararına nasıl üretildiğinin değerlendirilmesini üstlenen bu çalışma, karma karışık tarihi ve çağdaş tartışmaların gelişimi üzerine kurulmuştur.

İslamofobi fikri kesinlikle yeni değildir. İslam'ın doğuşundan beri mevcuttur. 20. yüzyılın sonunda, İslam'ın dünyada en hızlı büyüyen din olmasıyla birlikte en büyük anti-Müslüman aşırı duyarlılığı İngiliz basını göstermiştir. Bu çalışma, İngiltere'deki gazetelerin İslam'ı nasıl tasvir ettiklerini, İngiltere ve dünyanın geri kalanındaki Müslümanlar için etki ve suçlamalarını teorik olarak açıklamaya girişimidir (Said, 1978; Lewis, 1993).

Makale, İngiliz Güney Asya Müslümanlarının göçüne bağlı olarak ortaya çıkan top

lumsal genişlemenin ve göçmenlerin yerleşiminin doğasını belirleyen tarihsel gelişmelerin tasviriyle başlamaktadır. Bunu takiben gazete endüstrisi üzerine bir inceleme, İslamofobi ve İslamî Köktendincilik'in basında nasıl inşa edildiği ve millî İngiliz gazetelerinin içeriğine bağlı olarak Güney Asya Müslüman azınlıklarının nasıl yansıtıldığı ortaya konur. Bu çalışmanın gözlemsel temeli, 1979 İran Devrimi'nden bu yana Güney Asyalı ve diğer İngiliz Müslümanlar hakkında İngiliz gazetelerinde yer alan olaylardan alınmıştır. Aslında bu çalışma, büyük medya sermayesince gerçekleştirilen Müslümanların yanlış, kötü temsilini ve dışlanması sürecini keşfetmek adına daha geniş bir girişimin parçasıdır.

İngiltere'de Müslümanlar

1991'deki nüfus sayımı Müslümanları İngiltere'deki en büyük 'dinî azınlık grubu' olarak ölçtü. Ölçümler Müslüman nüfusun yaklaşık %55'inin kökeninin Hindistan, özellikle Bangladeş ve Pakistan olduğunu ortaya koydu (Anwar, 1994: 124). Güney Asya Müslümanlarının yoğunluğunun İngiltere'nin Güneydoğusunda, Yorkshire-Humberside, Güney Lancashire ve Batı Midlands bölgelerinde olduğu görüldü. Tüm Müslüman nüfusun %60'ı Güneydoğu bölgesinde, genel olarak Londra'nın merkezinde yerleşik bulunmakta. Bundan başka, Pakistanlılar daha çok Birmingham, Bradford, Manchester ve merkezî Londra gibi yerlerde bulunmak-

olar. Yalnız Bangladeşliler, ağırlıklı olarak Londra'nın doğu ucunda yoğunlaşmışlardır.

Daha kesin nüfus demografilerine göre, Pakistanlılar ve Bangladeşliler yerli beyaz İngilizlere göre daha gençler. 1991 nüfus sayımında, beyaz İngiliz grupların %17'si 65 yaş ve üzerindeyken Müslümanlarda bu durum %1,5 seviyesindeydi. Buna karşın, Güney Asya Müslüman nüfusunun %30'u beş ve on altı yaş arasında çocuklardan oluşurken bu oran beyaz İngiliz nüfusunda %13'tü. Bundan başka, Müslüman nüfusun %60'ı ve buna kıyasla beyaz İngiliz nüfusun sadece %32'si 25 yaşın altındaydı (Hewer, 1994).

İngiltere'deki Müslüman nüfus çoğunlukla Güney Asyanın köysel çevresinden meydana gelmektedir (Shaw, 1988). Tüm İngiliz Güney Asya Müslümanlarının yaklaşık %70'i Hindistan-Pakistan sınırındaki Azad Keşmir bölgesindedir (Modood, 1994). İngiltere'deki tüm Müslümanların çoğunluğu Güney Asya'dan olmasına rağmen, diğer gruplar da mevcuttur; fakat daha az tanınmışlardır. Örneğin Hindistan ve Doğu Afrika'dan (örn. Kenya, Tanzanya, Uganda) ve Orta ve Yakın Doğu'dan (örn. Irak, İran, Suudi Arabistan Türkiye, Yemen) gelen Müslümanların hepsi modern İngiltere tarihinde sembolik bir rol oynarlar – müşteriler, temsilciler ve sosyal aktörler olarak. Ancak, Güney Asyalılar İngiltere'deki Müslüman nüfus profilinde en önemli yeri tutarlar

Ekonomik Göçler

Tarihsel olarak, İngiltere'deki Güney Asya Müslüman nüfusunun çoğunluğu, iş arayan ve kazançlarını biriktirerek hemen ardından memleketlerine dönmeyi uman ekonomik göçmenler olarak gelmişlerdir (Dayha, 1974:77-118; Anwar, 1979). Devletin 1962 ve 1968'deki kesin göç düzenlemeleri nedeni-

le, Müslüman yerleşmesi daha çok aile tabanlı olmuş, hanımlar, çocuklar ve nişanlılar Hindistan'dan gelen yeni yolcular olmuşlardır (Modood, 1991: 85-96). Bununla beraber yerleşim daha öncekilerdeki gibi spesifik olarak, Müslüman göçmenlerin çalışmakta uzlaştığı ve kendi konumlarındaki beyaz İngiliz vatandaşların yapmak istediği asıl işler olmayan üretim ve tekstil endüstrilerinin bulunduğu endüstri merkezlerinde oldu (Castles and Kosack, 1973; Layton-Henry, 1984). Bugün hâlâ İngiltere içinde çok sayıda spesifik alanlarda bulunan ikinci, üçüncü ve dördüncü nesil İngiliz Müslümanların aynı anahtar yerleşim merkezlerinde kaldığını görüyoruz (Robinson, 1996; Phillips, 1998). Örneğin, 1991 sayımı ortaya koymuştur ki, Birmingham'daki Pakistanlıların %70'i sekizinci bölgede yerleşiktir (Anwar, 1996). Orijinal göç zinciri periodlarından yaklaşık 40 yıl sonra, Güney Asya Müslümanları hâlâ ilk geldikleri zaman yerleştiklerine benzer yapıdaki şehrin bozulmuş daha iç bölgelerinde yaşamakta ve çalışmaktadırlar (Modood et al., 1997).

İşgücü piyasasındaki ırkçılığın ve ayrımcılığın bir sonucu olarak, Müslüman toplumun çok azı sosyo-ekonomik statüde yönetim kadrosuna ya da profesyonel konuma yükselbilmiştir (Nielson, 1984; Brown, 2000). Önyargının dramatik olarak işgücü piyasasındaki ilerlemelerini engellediği çoğunluğu Hindistanlılar (Doğu Afrika Asya Müslümanları da dâhil) kendileri işveren konumuna geçerek ve tanınmalarını sağlayarak ekonomik avantajlarını yükseltmeyi başarabilmişlerdir. Bu az sayıdakiler, girişimci aktiviteleri ile İngiliz ekonomisine değerli bir katkı yapmaktadırlar (Srinivasan, 1995; Ram et al., 2000). Güney Asya Müslümanlarının en büyük oranda yaşadığı şehirlerin iç kısımları

onların fakirleşme ve yabancılaşmayı yaşadıkları yerlerdir.

İngiltere'deki Müslümanlarca Güney Asya İslam'ının birçok varyasyonu yaşanmaktadır (Robinson, 1988). Sıklıkla, genişlemiş aile bağlarından oluşan yapılarla yerel topluma eklenirler (Lewis, 1994). Örneğin, İngiltere'de birçok farklı Sünni Müslüman 'organizasyon' silsilesi vardır. Bunlar; 'Deobandis, Cemaat-i İslami' ve 'Ehl-i-Hadis, Brelwis' ile ilk ikisiyle ve son ikisiyle bir derece örtüşen Sûfilerdir. Bir diğer zümre olarak da çeşitli Şii gruplar sayılabilir (Nielson, 1991). Bu bölünmüşlük Müslüman etkinliğine darbe vurmaktadır-bölünmüş bir ses ortaya çıkmakta, bu da sık sık Müslümanlığın küresel kardeşlik anlayışıyla (ümme) çelişmektedir. İslâm kendi öz yapısında politiktir ve -bunun gibi- temsil edilme sorunları vardır, İslâm'ın birçok çeşitlenmiş ve ayrılmış dini-politik alanları ve nüfuz bölgeleri her zaman ve her yerde var olmuştur. Bunu, postmodernizmin işlerliğiyle ve görünüşte yabancı olan bir toplumda yaşamakla bağdaştırırsak İngiltere'de yaşayan Güney Asyalı Müslümanlar için bir etkisi de dinî kurallara uyarken İslam toplumunda ailenin ve kadınların rolünü, özellikle günlük ibadet ve bayramların, en azından bir bölümünün, baskın kültür etkisinde sınırlandırılması olgusunu (yeniden değerlendirmek olmuştur). İngiltere'de yaşamak, aynı zamanda 'bağnaz' dini bağlılıkları sorgulamaya liderlik etmek ve Asyalı gelenekleri -İslamî olanlara karşı- sorgulamak demektir (Wilkinson, 1988).

Uluslararası Farklılıklar

İngiltere'deki Müslümanların sosyo-ekonomik ve demografik yapılarının gösterdiği gibi yaşanan İslam tipi farklılaşmıştır, şunu belirtmek önemlidir ki Batı'daki Müslümanların nesilleri arasında daha büyük bir

farklılaşma mevcuttur (Jacobson, 1997). Nesiller evrimleştikçe, genç bireyler ebeveynlerinin İslam algılamalarından gittikçe artan bir biçimde kopmaktadırlar. Daha genç nesil üstü kapalı bir biçimde yeniden canlandırılmış bir İslam'ı daha uygun bulmaktadır, toplumsal olarak yorumlanarak anlaşılardan daha çok Kur'anî prensiplerce belirlenmiş bir küresel İslam (Gardner and Shukur, 1994). İkinci ve üçüncü nesil İngiliz Güney Asya Müslümanlarının ilerlemesinin bu daha geniş çaplı gelişmeler ışığında değerlendirilmesi gerekir, onlar özellikle İslam'ın tanımlanmasıyla bağlantılı olarak önemlidir (Samad, 1998).

Medya Sermayesi ve Basın Sahipliği

On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru, İngiliz gazeteleri ilk kez yazılı haberlerin üretimi ve dağıtımını üzerine bir vakıf kurdu. Gazeteler, siyasi ve parlamenter sistemin çalışmalarının kontrol edilmesine imkân veren bir mekanizmayı sağlayan etken olarak kabul ediliyorlardı. Reklâm satışlarından elde edilen gelir, diğer gazetelerin de gelişmesine yol açan daha yüksek düzeyde bir sermayeyi patlarcasına bu endüstriye pompaladı. Daha sonraki gelişmeler basının politik partilerle doğrudan ilişkilerden kurtulmasına imkân sağladı. Sonunda, endüstri haber dağıtımını amacıyla haberler üretti; ama bununla birlikte girişimsel hareketliliğin içinde gazete satışlarından kazançlar elde etti (Curran, 1988).

On dokuzuncu yüzyılın sonunda, bir sıra politik eğilimli gazete ortaya çıktı. Örneğin, *Daily Mail* (1896), *Daily Express* (1900) ve *Daily Mirror* (1903) hepsi hemen aynı zamanda yayına çıkarılmışlardır ve bugün de hala net olarak görülebilirler. Sermayenin özgürleşmesi ve gittikçe büyüyen bir okuyucu kitlesine kavuşan endüstrinin canlılığı gazete haberciliğinin biçimini değiştirdi.

Bunun sonucunda, siyasi ve parlamenter sistem üzerine aktif bir kontrol olmaktan uzaklaşarak haber dağıtımına yönelik daha fazla enformasyon sağlama merkezli bir yaklaşım benimsendi. Belirgin etki şuydu ki gazetelerin istihdam fazlalığı onların üretimleri üzerindeki kontrollerini kaybettirdi. Ek olarak, 'basının ticarileşmesi, reklâmın etkisi, sansasyona olan eğilim, sahipliğin tekelleşmesi ve politik olaylara daha az yer verilmesi' endüstri kuralı haline geldi. Oldukça ironiktir ki bu endüstriyel eğilimler hâlâ 'onlar için çağdaş bir çemberdir' (Negrine, 1989).

Yirminci yüzyılın gazete başarı hikâyesi yükseldikçe, gazetelerin kontrolü gittikçe artan bir biçimde birkaç elin hâkimiyetine geçti ki, aynı endüstri liderleri medya sermayesinin diğer biçimlerini de elde etmeye çalışmakla ilgilenmekteydi. Basın sahipliğiyle ilintili yüksek maliyetler gazetelerin sahipliğini sürekli olarak sınırlamaktaydı. Aslında, fikirlerin üretimi ve dağıtımını üzerindeki kontrol, pazara fiilî olarak girmeye ve sonra operasyonel kapasiteye erişmeye izin vermeye yeterli üretim araçlarına sahip küçük bir grup kapitalistin eline geçti. Sonuç olarak, sınırlı birkaç kişinin görüşleri değişmez bir biçimde halkın ilgisini topladı ve ikinci derecedeki grupların düşüncelerine egemenlik kurmaya başladı. Bu ideolojik tahakküm sınıf eşitsizliğini sürdürmekte anahtar bir rol oynar.

Aslında, büyük milletlerarası şirketler gittikçe günlük ulusal gazeteleri kontrol altına aldılar. Genellikle olmasa da bazen bu şirketleri tek bir kişi yönetir. Rupert Murdoch'un kontrol ettiği *News Corporation International* önemli bir örnektir. Haber medyasının büyük şirketleri medyanın diğer biçimleriyle dikey ve yatay olarak bütünleşmek eğilimini

gerçekleştirirken büyük bir güç ve etki birkaç kişinin eline geçer. Daha önemlisi, temsil edilen en güçsüz toplumsal grupların görüşleri ve fikirleri bu yoğunlaşma süreci neticesi sistematik olarak dışlanır. Siyasi partiler seçim zamanlarında destek elde etme için gazete sahipleriyle gizli ilişkiler kurabilirler. 1997'deki genel seçimlerden aylar önce İşçi Partisine dönen *The Sun*'ın genel olarak muhafazakâr seçmenlerin İşçi Partisine oy vermeleri için cesaretlendirilmelerinde önemli bir etkisi olduğu, bu yüzden seçim sonuçlarını doğrudan etkilediği iddia edildi (Rawnsley, 2000).

Haber medyası, bizim yakın sosyal deneyimimizin ötesinde olan olayların bize ulaşmasını sağlamakta toplumdaki insanlar için merkezi konumdadır. Sosyal görüşlere yer verilmesi ya da onların dışlanmasına muktedir olmasına bağlı olarak güçlü bir pozisyona sahiptir. Bugünkü durumda gazeteler, temel olarak gazetenin ve sürekli köşe yazarlarının politik eğilimlerine göre üretilir ve müşterilere pazarlanır. Gazeteler satışları arttırma işinde olduklarına göre, onların içeriği 'oluşmaz, yaratılır, bu bir sosyal olarak üretilmiş üründür'. (Giddens, 1989)Daha da önemlisi bu şunu gösterir:

... medya, 'doğal olarak' kendiliğinden haber değeri olan olayları basit ve saydam bir biçimde aktarmaz. 'Haber' sosyal olarak yapılandırılmış bir kategoriler serisine göre sistematik olarak sınıflandırılmış ve seçilmiş olaylar ve başlıklarla başlayan karmaşık bir sürecin nihai ürünüdür (Hall et al., 1978:53)

Medyanın toplumdaki etkisi üzerine tartışmalar, medyanın etrafında manevi paniklerin oluştuğu 'halk şeytanları'nın yaratılmasında öncelikli olarak sorumlu olduğunu savlar. Bunlar, klişeleştirme için hedef hali-

ne gelen hareketleri açıkça tanımlanmış sınırların dışına yerleştirilmiş marjinal ekonomik ve sosyal durumlardaki gruplardır (Cohen, 1972; Cohen, 2000). Bundan başka, gazetecilik kriteri ve editöryal öznellik sorgulamaya daima açık değildir. Değişmez olarak beyaz İngiliz olan okuyucuların ilgileri olarak gösterilen çeşitli haber konularının bekçi köpekliği ve gündem saptama içinden seçimi yönetimseldir.

Bundan öte “genel olarak haber medyasının ve özel olarak basının, elit ırkçılığın yeniden üretilmesine kesin olarak bulaşmış” (van Dijk, 1993: 10) olduğu tartışılmaktadır. İrkçilik sosyal olarak öğrenilen bir kavramdır ve kurumsal olarak eğitimde, işe alınmada, medyada, siyasette, iş dünyasında ve belirli meslek gruplarında görülür. Gazeteler ve televizyonlar gibi bireysel olarak gazeteciler de kısmen etnik durumu tanımlanmış diğer elit gruplara bağlıdır. Medya çok az sayıda etnik azınlığa mensup gazeteci çalıştırır ki çoğu üst sınıftandır. Bu anlamda, bu durum haber hikâyelerinin ve bunların üzerindeki gazetecilik kriterlerinin doğal olarak beyaz İngiliz, erkek ve orta sınıf yapımı olduğunu gösterir:

...Kuzey Amerika ve Avrupa'daki birçok elit beyaz olarak vardır, baskın bir beyaz görüşü ve perspektifi sistematik olarak daha elverişli bir ışık altında sunulan beyaz grup ile haberleri doldurur (van Dijk, 1993: 7).

İslamofobi'yi Tanımlamak

İslam ve/ ya da Müslümanlardan korkma ya da endişelenme İslamofobi (İslam Korkusu) olarak tanımlanır. Her ne kadar terim göreceli olarak yeni bir sözcükse de, fikir, Avrupa tarihinde oldukça yerleşmiş bir düşüncedir. İslam'ın yedinci yüzyılda doğuşundan beri Avrupa'da Müslümanlar hakkındaki

bilinç negatif algılarla, korku ve endişeyle doludur.

Batı Avrupalıların tarihi boyunca Müslümanlarla ilişkisi olabilecek en kötü biçimde, İslam ve Müslümanlara karşı kesin galibiyet üzerine oluşturulmuş güçleri İslam'a geçmeyi engellemek ve Avrupa'nın yaşayanlarını sınırlarında Müslüman güçlere diremeleri için öne sürmek olarak kurulmuştur. Bu dönemin ana özelliği, güncel ortamda olduğu gibi, ötekinin temsilini negatif biçimde kurmuş güçleri büyütme ve baskının ve itaatin var olan sistemini meşrulaştırmaktır. Bu yüzden, İslam ve Müslümanların negatif temsili son zamanların bir fenomeni değildir; tarihi söylemlerin varlığının başka şeklidir. Britanya'da ve Batı'da İslam hakkında algılar ve fikirler yüzyılların üzerindeki temastan biçimlenmiştir. Her ne kadar Batı tarafından öğrenme ve anlama dönemleri olsa da görmezden gelme, ihtilaf ve kötüleme dönemleri de bulunmaktadır (Bennett, 1992). En korkunç mitlerin kabulü kural olmaktadır. Müslümanlar barbar, görgüsüz (cahil), dar kafalı yarı yurttaşlar, delirmiş teröristler ya da hoşgörüsüz dindar fanatikler olarak karakterize edilmektedir. Bu tarih boyunca böyle olmuş ve bugün de böyle olmaya devam etmektedir.

Modern zamanlarda İslamofobi klişelerinin içeriğini doldurmak için tarihe bel bağlandığı kadar, Müslüman korkusunun daha çok yakın zamanın sömürgecilik, göç ve ırkçılık hikâyeleriyle bağlantılanan kendi modern nev-i şahsına münhasır özellikleri vardır. *The Runnymede Trust* İslam fobisinin yabancının her şeyini küçük görme ya da sevmemeye dayanan yabancı fobisine benzer olarak yaratıldığını ileri sürmektedir. İslam fobisini yedi ana özellikte tanımlamaktadır: İslamî kültürler tek parça görülmektedir; İslamî kültürler diğer kültürlerden büyük ölçüde

farklıdır; İslam amansız tehdit olarak görül-
mektedir; İslam'a inananlar inançlarını siyasi
veya askeri avantaj olarak kullanmaktadır-
lar; Batı kültürlerinin ve toplumlarının Müs-
lüman eleştirisi reddedilmiştir; İslamofobi
ırkçı düşmanlık ile göçmenlikle karışmıştır
ve İslamofobi doğal ve sorunsuz varsayıl-
maktadır (Trust, 1997).

İslamî Köktendincilik: Gerçek ya da Kur- maca?

Son yıllarda 'köktendincilik' veya 'kökten-
dinci' çeşitli gruplarla ya da bireylerle ilişki-
lendirilmektedir. Aşırı tutuculuk, genel an-
lamıyla, tuhaf bir şekilde dini gruplara atfe-
dilmiştir. Britanyalı basında bundan başka
Hıristiyan ve İslamî gelenekler ile ilişkilidir
ve köktendincilik Müslüman ya da İslamî
kelimeleri ile bağlantılandırılır.

Köktendincilik İngiliz diline göreceli yeni
katılmış bir kavramdır. Köktendincinin bir
tanımını da içeren *İngiliz Dili Evrensel Sözlü-
ğü*, bu kavramı dini ilkelere özellikle yaratılış
inancına katı sadakatle ilişkilendirir
(Wylde, 1932). 1930'larda, bu kavram özelli-
kle bazı Amerikan Protestan kitleye uyarlandı
ve kutsal kitabın değişmez gerçeğine ısrarla-
rına binaen kullanıldı. Bu kitleler Ameri-
ka'da Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra orta-
ya çıktılar, Ku Klux Klan ile doğrudan ilişki-
leri vardı. İngiliz basını bu kelimeyi ilk kez
1923'te kullandı, *Daily Mail* bunu Amerikan
Protestanlarına referansla kullanıyordu
(*Daily Mail*, 24 May 1923).

Yıllar içinde diğer gazeteler bu ifadeyi kul-
lanmaya başladılar. 1955'te The Times 'kök-
tendincilik'ten 'tüm İncil eleştirisinin bağ-
nazca reddedilmesi, vahyin mekanik görü-
nümü ve kutsal kitabın son derece de-
ğişmezci yorumlanması' olarak bahsetmiştir.
(*Times*, 25 Ağustos 1955). Kelimenin basında

İslam ile ilk bağlantılı kullanımı 1981'de,
1979 İran Devrimi'ni takiben, Observer'ın
"yeninin ya da tercihen daha eskinin fenome-
ni, tehlikeli köktendincilik İslam, Ayetul-
lahlar tarafından yeniden diriltildi ve hay-
ranları bir yöntem olarak modern bir devlete
koşmak için bir silahtan ayırt edilemezdir"
olmuştur. Makale 'yeni İslamî ülkeler'e
'hoşgörüsüzlükten biraz daha az, kanlı...
Kutsal Kitap'ın (Kur'an) yetersiz canlandı-
rılması' olarak gönderme yapmıştır. Bu ne-
denle 'köktendincilik' kelimesinin İslam ile
ilişkisi basında daha yakın zamanda bir fe-
nomendir ve Amerika'daki gruplar ile kul-
lanımından artmış negatif yan anlamlar tara-
fından önceden tanımlanmıştır. Müslüman-
lara yönelik tarihi olumsuzluğun çokluğuna
köktendinciliğin gelişimi de eklenerek, özel-
likle muhalif bir cümle üretilmiştir.

Bikhu Parekh (1992), "kitap dini olarak ad-
landırdığımız bazı dinler Tanrı'nın iradesi-
nin geniş kapsamlı tecellisini temsil etmeye
inanan spesifik metinler etrafında toplanır.
İslam, Hıristiyanlık ve bazı derecelerde Mu-
sevilik bu kategoriye girmektedir" demektedir.
Aslında köktendincilerin bir anlayışı bu
grupların olağan dışı bir dini metni Tan-
rı'nın gerçek kelimesi olarak kabul etmeyi
önerdikleridir. İslami köktendinciler, bununla
beraber terörizm eylemleri ve uç noktalar-
daki siyasi hareketler ile sık sık ilintilendi-
rilirler. İran, Irak veya Libya gibi ülkelerde
olduğu kadar siyasi ve dini otokrasilerin
bulunduğu Afganistan, Cezayir, Çeçenya,
Mısır ve Lübnan gibi ülkelerde bulunan
rejimler genellikle radikal askeri aktiviteler
ile birleşiktir. İslamcı olarak tanımlanan
gruplar, İslami köktendinciler ya da kutsal
kitaba harfi harfine dönüşü ifade edenlerdir.
Esas görünüm İslami köktendincilerin sık sık
'terörist' olayların faileri olduklarıdır ve bu,
Kur'an'ın harfi harfine okunmasına bağlıdır.

Batı bunu Kur'an'ın sert ve uç bir metin olduğu sonucunda bulmaktadır. Kısaca 'İslamî köktendinciler, gerçek Müslümanlar ve tüm Müslümanlar köktendinci' olarak görülmektedirler.

Basında Anti-Müslüman Temsilin Teorisi

Hıristiyanlık âlemi ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki düşmanlık, Haçlı Seferleri, sömürgeleştirme, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İslamî ülkeleri şekillendirme, OPEC krizi, Şeytan Ayetleri Skandalı (Rushdie, 1989), Körfez Savaşı ve Bosna-Hersek derin bir şekilde birbirlerinin algılarını etkileyen Müslüman ve Hıristiyanların kolektif hafızalarındaki varlığı olan birçok olay arasındadır.

Britanya'daki Müslümanlar, kabul edilmiş süregelen varlıklarının ve sık sık küçümsenmiş azınlık olmalarının 'bela şeytan' medyanın varlığı üzerine kurulu olduğunu hissetmektedirler. Onların temsiline çarpıtılmış ve basmakalıp olduğuna ve Batı sekülerizmi ve materyalizminin görüntülerinin evlerine tehdit eder şekilde hücum ettiğine inanmaktadırlar. Şu beyan edilmiştir ki "çağdaş köktendinci İslam'ın kuvvetli bir stereotipini inşa etmek için son yirmi yıl içinde bir girişim vardır, oldukça kasıtlı ve hatta muhtemelen koordineli bir girişim" (Akhtar, 1989: 10).

İnsanın kendini tanımlamak ve güvenceye almak için 'ötekini' inşa etmeye ihtiyaç duyması evrensel bir olgudur (Goffman, 1990). Bu süreç ırkçılığa, ön yargılı nefrete ve birçok uç durumlarda şiddete yol açabilir. Baskı altına alınmış arzular ve engellemeler ister bilinçli, ister bilinçsiz olsun 'ötekinin' üzerine günah keçisi olarak yansıtılabilir. İslam ve Batı'nın arasındaki ilişkide, bu ırkçılık Tanrı'nın, ya da Allah'ın veya Hıristiyan Tanrı'nın eklenmesine bağlı olarak eks-

tra bir şiddet kazanmaktadır. Bu, Tanrı'nın 'iyi'nin yanında olduğuna inanılıyorsa, böylece bütün karşı çıkanlar 'şeytan'dır demektir. Müslümanlar şeytan, irrasyonel, barbar ve şehvet düşkünü olarak Batı toplumunda bu dürtülerin varlığını inkâr etme yolu şeklinde tarif edilmektedirler. Bunun tersine Müslümanlar Batı'nın sekülerizmini, ahlaksızlığını, materyalizmini ve suç işlemeyi 'şeytan' arzusu olarak bir yadsıma yolu olarak vurgulamaktadırlar.

Britanya'da Müslümanların son göç ve yerleşimleri, kendileriyle birlikte Britanya kültürünü seyrelten tehditleri ile görünen yabancı kültürü getirmektedirler. Britanya toplumundaki ekonomik ve sosyal farklılıklar söz konusu olduğunda bunun önemli olduğu zaman gelmektedir. Kimliklerinin seyrelmesini korumak için Müslümanlar sınıksız ve tutucu bir şekilde inançlarını ve kültürlerini sürdürmektedirler. Dahası bu en azından Britanya toplumunun daha geniş bir parçası olarak görünmeleri olarak ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak komünizmin Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa'da yıkılışı İslam'ın doldurduğu ideolojik bir boşluk bıraktı. Gerçekten Berlin Duvarı'nın 1989'da yıkılışı zamanında Akbar Ahmet (1992), Britanya nüfusunun yüzde 80'inin İslam'ı komünizmden sonraki ana düşmanı olarak gördüğünü söylemektedir.

Kendinin ve Ötekinin İnşası

Doğulu ve İslami 'öteki'nin Batılı inşası üzerine yeni ufuklar açan çalışma Edward Said'in Oryantalizm'idir. Said (1978) der ki "bilgi güç verir, daha fazla güç daha fazla bilgi gerektirir, kontrol ve bilginin gittikçe kazançlı olan diyalektiği devam eder". Böylece oryantalizm Doğu'nun ve Doğu'ya Ait olanların toplandığı ve betimlendiği bir 'kültürel hâkimiyet' anlamına gelir. Batı'nın kayıtsız şartsız baskın olduğu bir güç ilişkisi

içinden inşa edilir. Böylece Doğu, Batı amaçları için yapılmış bir Batı yapımı olur. Aynı zamanda, her nasılsa, Doğu ile Batı arasında bir karşılaştırma korkusu kalır, 'Doğu tek bir parça halinde dünyanın ikinci sınıf bir kısmı olarak değerlendirilirken Batı'dan daha geniş olmakla ve daha büyük potansiyel güce (genellikle yıkıcı) sahip olmakla ödüllendirilmiştir (Said, 1981: 4). Oryantal kültürün sonsuz bir durağanlık haline hapsedilmiş olduğu iddia edilir. Bu nedenle, Doğulular ve İslam ilkel ve geri kalmış kabul edilir. Bu yüzden kendi iyilikleri için boyun eğdirilmeleri gerekir. Kendi hallerine bırakılırlarsa despotizme ve yozlaşmaya düşeceklerdir. Doğu'nun stereotipinin ana özelliği onun irrasyonelliği, vahşeti, zalimliği ve barbarlığıdır bu yüzden o 'terörü, harap etmeyi, şeytani olanı, nefret edilen barbarlar sürüsünü' sembolize eder (Said, 1981:59). Said (1981), bu tarihsel arkatiplerin modern Batılı imgelemde ve ruhta silinmez olarak yerleştiğini iddia eder.

Bir grup Müslüman yorumcu, medyanın kasten kendilerini şeytanlaştırdığı noktadan yola çıkmaktadır. Medyanın basitleştirmelerini ve genelleştirmelerini eleştirirler. Bu durum, iddia edildiği gibi, aşırı uçların yoğunlaştırılmasında, araştırılan problemlere yönelik dar bakış açısında, genellikle İslam'a ve İslamî köktendinciliğe ilişkin problemlere önerilen genel geçer çözümlerde ve yanlış anlamaları engelleyebilecek ve olayları en iyi şekilde açıklayabilecek gerçek İslam uzmanlarının bulunmayışında görülür. Bu grup, 'sakallı mollaların' ya da silah tutan 'köktendincilerin' imajlarından ve İslam toplumlarının politik tutarsızlıkları ve kadınlar üzerindeki davranışlarına aşırı derecede odaklanılmasından şikâyet eder. 'Ortaçağ'dan kalma bu polemik' kınarlar (Kabbani, 1989: 9).

Şeytanî Sövgüler

Son zamanlardaki Britanya tarihinde İslam'ın karşısında medyanın önyargularını savurduğu ana olaylardan birisi Şeytan Ayetleri Vakası'dır. Britanya'da olumsuz haber yaymanın bir örneği Bradford'da 14 Ocak 1989'da *Şeytan Ayetleri* kitabının yakılmasıdır. Müslümanlar için yakma, kitabın onlara verdiği zararın ve hüsranın meşru sembolü anlamını taşıyordu. Buna rağmen gayri Müslüman seyircilere göre sahne ulusal televizyonda görüldüğü anda ve basında yayınlanması ile İslami furyanın kontrol edilemezliğinin ve Batı düşmanlığının bir sembolü haline gelmiştir. Bu dönemde medya haberleri kısmen 'sığ ve abartılı' (Akhtar, 1989: 40) olarak addedilmiştir, çünkü gerçek olmayan İslamî uzmanların durum üzerine yorum yapmalarına müsaade edilmiştir ve tartışmanın sınırları medya ile ortak olan liberal kuruluşlar tarafından tanımlanmıştır. Kapsama alanı, yalnızca olaylara ve duyguyla ağır yüklenmiş yerleşik sözlere; ölüm tehditlerine gönderme yapmalarına, 'ortaçağ köktendincileri', fanatizmleri ve militan öfkesine yoğunlaşarak çarpıtılmıştır. Bradford kitap yangınlarının görüntüsü, kendi dinlerine küfredilmesi kadar ifade özgürlüğü ve serbest konuşma haklarının yoksunluğundan da acı çeken İngiliz Güney Asya Müslümanlarının kötü durumu pahasına yayıldı. Aynı şekilde, bu gruplar Rüşdi'nin kitabını ırkçı düşmanlık ve yapısal dışlanma yılları boyunca yabancılaştırılmış ve toplumda marjinalize edilmiş olmanın acısını dışa vurmak için kullandılar (Modood, 1990).

Medya'da Yanlılık

Medya yanlılığının mesuliyeti ciddiye alınmalıdır. Köktendinci gruplar ve İslamî terörizm üzerinde yayının miktarı geçen birkaç yılda yükselmiştir. Dil onları çoğu kez şid-

detli bir şekilde tanımlamaktadır, bu sebeple hareketlerin kendisinin de şiddetli olduğu neticesi çıkmaktadır. Müslüman kelimeler uluslararası gazetecilik kelime haznesine dahil olmuştur ve genellikle agresif ve uç olan yeni anlamlarla kuşatılmaktadır. Örneğin Cihad, İslami ülkeler tarafından Batı'ya karşı başlatılan bir savaş anlamına gelmektedir. Bu terimin İslami anlamı aslında daha geniştir. Birinci anlamı Tanrı'yı takip etmek için bireysel çabayı ve Şeytan'a karşı savaşı ifade etmektedir.

'Köktendinci', 'aşırı' ve 'radikal' gibi kelimeler Britanya basınının tüm sektörlerinin başlıklarında düzenli olarak kullanılmaktadır. Kana susamış ajanların organize olmuş ve kana susamış ordusu tarafından kurulmuş evrensel bir komplonun baskısını yaratmaktadır. Aynı kökten meydana gelen ve Britanya'ya düşman olan bütün İslamî hareketlerin görünümü bir eğilimin kanıtıdır. Batı medyasındaki İslamî tehdit hâkimiyetinin fark edilen korkusunu doğrular.

Medya katı kültürel sınırların öbür tarafına ve içine geçer. Özel alanların içine sızar. Önceki bilinmeyen ya da seyahat edenler ya da öğrenciler tarafından ikinci el iletişim kurulan kültürel farklılıklar şimdi direkt ve dramatik olarak insanların evine girmektedir. Yabancı kültürün yanlış anlaşılması istilanın anlamına yol göstermektedir. Savunma engelleri tutarlı bir kimliği sürdürmek için toplanmaktadır (Asad, 1990). Farklı grupların hükmettiği kültürel dağarcıklar materyali farklı yollarda şifrelediği anlamına gelir. Önceden var olan şablonlar teyit edilmiş ve kültürel boşluk genişletilmiştir.

Müslümanlarla ilgili olan yayınlar tarih ya da daha yakın dönemlerle ilgili dikkatten yoksundur. Britanyalı Müslümanlar 1979 İran Devrimi'nden beri medyada olumsuz

olarak resmedilmektedir (Asari, 1989). İslam'ın ve Britanyalı Müslümanların gazetelerdeki olumsuz temsili yeni bir fenomen olmamasından ziyade var olan söylem ve anlatıların başka şeklidir. Britanya'da ve Batı'da İslam üzerinde var olan olmazsa olmaz fikirler yüzyılların iletişimi ile biçimlenmiştir. Bizans İmparatorluğu'nun yıkılışından Haçlı Seferlerine, emperyalizm, sömürgecilik, ekonomik etkileşim ve sömürü, İslam'ın ve Müslümanların bazı görünümlelerini biçimlendirdi ve 'ortak-duyu' görünümünün parçası olarak sağlaştırdı, toplum içindeki bireylerin ve grupların çoğunluğu tarafından bugüne taşındı (Abbas, 2000). Müslümanlar 'köktendinci' olarak görüldü ve bu davranış 'İslamofobik' olarak tanımlanmaktadır.

1980'lerin sonuna doğru Salman Rüşdi olayı kesin olarak Britanyalı Müslümanların rahatsızlıklarını uç yollarla ifade ettikleri görünümünü sağladı. Britanyalı Müslümanlar İslam'daki en kutsal peygamberleri aşağılayan bir kitaptan öfkeleniler. Tepki olarak bazı Britanyalı Müslümanlar kitabın bazı kopyalarını kamusal alanda yaktılar ve bunu ülke genelinde gösterdiler. Britanyalı Müslümanların durumu bu süre boyunca gazetelerde çok güçlü şekilde verildi (Appignanesi and Maitland, 1989). Asad (1990), korkunun "fark edilen derecede olağandışı ideolojik yapıyı tehdit, Britanya kimliğini belirleyen zaruri bir İngilizlik tarafından organize edilen kültürel bir hiyerarşi," üzerine kurulu olduğunu iddia etmektedir. Rüşdi'nin kitabının yarattığı hakaret, Britanyalı Müslümanların gelecekte tanyacağı uzun dönem suçlamalara sahiptir (Akhtar, 1989; Modood, 1990; Parekh, 1990; Goddard, 1991) .

Bugünkü Genel Durum

Son on yıl boyunca, bir dizi küresel olayla Müslümanlar basının ve medyanın dikkatini

çekmeye devam etti. Körfez Savaşı (1990 - 1991), Bosna Hersek'teki soykırım (1993 - 1998), Oklahama Bombalaması (1996) ve daha yakın olarak Taliban (1997 -), Grozni (1999), Kosova (1999) ve Filistin (2001) hepsi en üst seviyede örnekler. Ana temaları baştan sona 'İslamî köktendincilik' konseptine bağlantılı olarak yazılı medya tarafından üretilen anlatılardan gelir.

İslam ve Müslümanların temsilindeki herhangi bir değerlendirmenin tam olarak tarihsel bağlam içinde yer alması gerekir. İngiltere'deki İslam söylemleri üzerine yapılan bir analize göre, İslamofobi, onun ortaçağa ilişkin, emparyel ve İkinci Dünya Savaşı sonrası post-kolonyal karşılıklarına uygun olarak bugün de devam ediyor. İslam'ın çarpıtılmış imajlarının geleneksel İngiliz yazılı basınında tutarlı ve süregelen bir gelenek olarak görülüp anlaşılabilir olduğuna inanılır.

Bugün, tüm dünyadaki Müslümanlar kendilerini bu şiddetli saldırıya karşı güçlükle savunabilmektedir. Teknolojik yenilikler Batı Avrupa ülkelerini hızla geliştirdi, ama Müslümanlar az gelişmiş ülkelerde oldukları için, Batı'daki medyanın maksatına dair bilgi yoksunluğundan ya da onlarla savaşacak bir yol bulamamaktan sık sık acı çektiler. Batı medyası popüler Müslüman klişelerini ve çatışma ve karmaşanın en öne çıkan kısımlarını güçlendirmeye çalışmaktadır. Bu sürekli saldırı, tarih ve tüm dünyada İslam ve Müslümanlar için yeni oluşturulmuş bir aşağılama üzerine kurulmuştur. İslam Batı'nın yeni düşmanıdır, Soğuk Savaş artık uygun olmadığından (Halliday, 1996) ve özel olarak yazılı basın, genel olarak Batı'daki medya tarafından Orta Doğu tasvirleri bitip tükenmek bilmeyen 'kaba bir tehdit' olarak verilmektedir (Ahmet, 1992). Bunun sonucunda,

...medyada Müslümanların hiçbir sesi, platformu yoktur, bu yüzden karşı çıkamazlar ve açıklayamazlar. Müslüman kültürel kimliği fanatikçe dışlanmıştır, Müslüman meşru hak talepleri köktendincilik olarak görülmüştür. Bu medya oyununda Müslümanlar - zayıf ve güçsüzdür, öyle görünür - kazanamazlar. Onların engellenmesi böylece öfke ve şiddette kendini bulur (Ahmet,1992: 256).

Gazete endüstrisi, efektif olarak, okuyucularının taleplerine göre kendine yön verir ama içerik aynı zamanda gazetelerin ivedi kontrolünün dışında bulunan yerel ve küresel olaylarca da şekillenir. Bununla birlikte, medya bilinçli olarak beyaz İngiliz grupları daha uygun koşullarda ve Müslümanları kendi problemlerini başlatıcılar olarak temsil etme eğilimindedir. Müslümanlar 'köktendinciler', yabancılar, bazen de ırkçı ve etnik dezavantajların gerçek ve faklı bir numunesi olarak ön plana çıkarılarak kategorik olarak topluma karşı tehdit kabul edilir. Basın, Güney Asya Müslümanlarının büyük çoğunluğunun içinde olduğu ekonomik, sosyal ve eğitimsel yoksunluktan çok 'siyahî suçları', 'İslamî siyasi militanlığı' betimleme çabası içindedir. İngiltere'deki etnik ilişkilerin bağlamına dair çok az referans vardır, Hindistan'daki, Afrika'daki ve Batı Hint Adaları'ndaki sömürgeci ve emperyal hükümdarlığın ekonomik istismarından çok az söz edilir (Sikand, 1994).

Aslında, Müslümanlar Anglo-Hristiyan İngiltere'nin prensiplerine tezat görülür. İngiliz toplumuna entegrasyonlarına hoşgörüsüz bir biçimde bakılan Müslümanlar öz İngilizliğe bir tehdit olarak değerlendirilirler. Haber yapılı, çünkü Müslümanlar bir 'tehdit' olarak görülür, okuyucular böylece 'Çılgın Mollalar', 'İran Teröristleri' ya da 'Çılgın

Köpek Kaddafi' gibi var olan kültürel kalıplar ve beklentilere tekrar alıştırlırlar.

İngiliz basınının Müslümanlar hakkında haber yapma süreci yüzünden toplum Müslüman olgusuna daha az sempatik hale gelmiştir. Gazetelerde Müslümanlar hakkındaki hikâyeler kalıplaşmıştır, böylece ortalama okuyucu ancak Müslümanların kendi görüş ve fikirlerinin bir yansımasını gazeteler içinde görebilir. Basının, durumun yansıması olarak tanımladığı görüşler aslında, her gün İngiltere'deki milyonlarca gazete okuyucusunun oluşturduğu ortak kültür ve kökeni medya endüstrisinin kendi içinde olan kurumsal faktörler tarafından Müslümanlara verilmiş görüşlerdir. Basın endüstrisinin rekabetçi yapısı ve yazılı basın sahipliği gibi kurumsallaşmış yapılar Müslümanlar hakkında muhalefet edici haberlerde birleşir. Sonuçta İngiliz gazeteleri kendi okurlarının zihinlerini anlamlandırma hususunda yönlendirirler ve bu nedenle 'Müslümanlar problemi' inancının karşılığını verirler. İngiltere'deki gazeteler haber yaptıkları durumların zararlı ya da iyi olması için görülmedik şansa sahipler. Irk ilişkilerinde merkezi bir rolden kaçamazlar.

SONUÇ

Bu çalışma, medya sermayesinin ekonomik pozisyonunun, gazete endüstrisinin baskın

politik ve kültürel ekolojisini güçlendiren bir elit kültürü nasıl yarattığını ön plana çıkarmaya çalıştı. Bununla birlikte, Müslümanlar Batı Avrupa'da, özellikle İngiltere'de dezavantajlı gruplardır (Peach and Glebe, 1995). Büyük oranda basın ve toplumun kendisi tarafından sıklıkla Orta Doğu'ya sıkıştırılmışlar ve sistematik olarak marjinalize edilip baltalanmışlardır. Müslümanlar, 1492'den beri gittikçe Avrupa kültürünün ve sakinlerinin sınırlarına doğru itilmişleridir ve bu eğilim, merkezî Avrupa Doğu'dan uzaklaştıkça sürecektir (Ahmed, 1995). İngiltere'deki Müslümanların geleceği, diğer gelişmiş Batı Avrupa ekonomilerinde olduğu gibi, büyük oranda onların İngiliz toplumundaki beyaz gruplarca nasıl algılandıklarına göre şekillenecektir. Bununla birlikte, İngiliz basınında İslam dini ve Müslümanlar hakkındaki haberlerin veriliş biçiminden de etkilenecektir. Müslümanlar şu anda İngiliz yaşam biçimine bir tehdit olarak görülüyorlar, Batı'nın seküler biçimlerine tezat ve barbar olarak. Müslümanlar hep azınlık grupları olarak görünür oldukça, medya sermayesinin yoğunlaşması birkaç elde kaldıkça, marjinal seslere daha fazla boyun eğdirildikçe, Müslümanların medyada nasıl temsil edildiği gittikçe daha rahatsız edici kalmaya devam edecektir.

KAYNAKLAR

- Abbas, T. (2000). Images of Islam. *Index on Censorship*, 29, 64–68.
- Ahmed, A. (1995). Ethnic Cleansing: A Metaphor of Our Time?. *Ethnic and Racial Studies*, 18, 1–25.
- Ahmed, A. (1992). *Postmodernism and Islam*. London: Routledge.
- Akhtar, S. (1989). *Be Careful with Mohammed: The Salman Rushdie Affair*. London: Bedlow.
- Anwar, M. (1979). *The Myth of Return: Pakistanis in Britain*. London: Heinemann.

- Anwar, M. (1996). *British Pakistanis: Demographic, Social and Economic Position*. Warwick: University of Warwick, Centre for Research in Ethnic Relations.
- Anwar, M. (1994). Muslims in Britain: Demographic and Social Characteristics. *Journal Institute of Muslim Minority Affairs*, 14, 124.
- Appignanesi, L. & Maitland, S. (1989). *The Rushdie File*. London: Fourth Estate.
- Asad, T. (1990). Multiculturalism and British Identity in the Wake of the Rushdie Affair. *Politics and Society*, 18, 455–480.
- Asari, F. (1989). Iran in the British Media. *Index on Censorship*, 18, 9–13.
- Bennett, C. (1992). *Victorian Images of Islam*. London: Grey Seal.
- Brown, M. (2000). Religion and Economic Activity in the South Asian Population. *Ethnic and Racial Studies*, 23, 1035–1061.
- Castles, S. & Kosack, G (1973). *Immigrant Workers and Class Structure in Western Europe*. London: Institute of Race Relations and Oxford University Pres.
- Cohen, S. (1972). *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*. London: MacGibbon and Kee.
- Cohen, S. (2000). Some Thoroughly Modern Monsters. *Index on Censorship*, 29, 36–42.
- Curran, J. (1988). Whig Press History as Political Myth. J. Curren & J. Seaton (Edited by), *Power Without Responsibility*(7–10). London: University Paperbacks.
- Dayha, B. (1974). The Nature of Pakistani Ethnicity in Industrial Cities in Britain. A. Cohen (Edited by), *Urban Ethnicity* (77–118). London: Tavistock.
- Gardner, K. & Shukur, A. (1994). I'm Bengali, I'm Asian, and I'm living Here: The Changing Identity of British Bengalis. R. Ballard (Edited by), *Desh Pardesh: The South Asian Presence in Britain* (142–164). London: Hurst.
- Giddens, A. ed. (1989). *Sociology* Cambridge: Polity. original emphasis.
- Goddard, H. (1991). Stronger than Fiction: The Affair of The Satanic Verses. *Scottish Journal of Religious Studies*, 88–106.
- Goffman, E. (1990). *The Presentation of Self in Everyday Life*. reprinted, London: Penguin.
- Hall, S. et al. (1978). *Policing the Crisis: Mugging, the State, and Law and Order*, Basingstoke: Macmillan Education.
- Halliday, F. (1996). *Islam and the Myth of Confrontation: Religion and Politics in the Middle East*. London: IB Taurus.

- Hewer, C. (1994). *Recent Developments amongst Muslims in Britain*. Selly Oak Colleges: Centre for the Study of Islam and Christian–Muslim Relations.
- Jacobson, J. (1997). Religion and Ethnicity: Dual and Alternative Sources of Identity among Young British Pakistanis. *Ethnic and Racial Studies*, 20, 238–256.
- Kabbani, R. (1989). *A Letter to Christendom*. London: Virago
- Layton-Henry, Z.(1984). *The Politics of Race in Britain*. London: George Allen and Unwin.
- Lewis, B. (1993). *Islam and the West*. Oxford: Oxford University Pres.
- Lewis, P. (1994). *Islamic Britain*. London: IB Taurus.
- Modood, T. (1990). British Muslims and the Rushdie Affair. *Political Quarterly*, 61, 143–160.
- Modood, T. (1991). The Indian Economic Success: A Challenge to Race Relations Assumptions. *New Community*, 17, 85–96.
- Modood, T. (1994). Keynote Speech, Kashmiri and Pakistani Professionals Association Careers Conference, University of Aston, Great Hall, Birmingham, 15 November 1994.
- Modood, T. *et al.*, (1997). *Ethnic Minorities in Britain: Diversity and Disadvantage*, London: Policy Studies Institute.
- Monder Ram *et al.*, (2000). Ethnic Minority Business in Comparative Perspective: The Case of the Independent Restaurant Sector. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 26, 495–510.
- Negrine, R., ed. (1989). *Politics and the Mass Media in Britain*. London: Routledge.
- Nielson, J. (1984). Muslim Immigration and settlement, Research Papers on Muslims in Europe. Selly Oak Colleges: Centre for the Study of Islam and Muslim–Christian Relations.
- Nielson, J. (1991). A Muslim Agenda for Britain: Some Rejections. *New Community*, Vol. 17, 471–472, emphasis added.
- Parekh, B. (1990). The Rushdie Affair: Research Agenda for Political Philosophy. *Political Studies*, 38, 695–709.
- Parekh, B. (1992). *The Concept of Fundamentalism*. Warwick: University of Warwick, Centre for Research in Asian Migration and Peepal Tree Pres.
- Peach, C. & Glebe, G. (1995). Muslim Minorities in Western Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 18, 26–45.
- Phillips, D. (1998). Black Minority Ethnic Concentration, Segregation and Dispersal in Britain. *Urban Studies*, 35, 1681–1702.

- Rawnsley, A. (2000). *Servants of the People: The Inside Story of New Labour*. London: Hamish Hamilton.
- Robinson, F. (1988). *Varieties of South Asian Islam*, Research Papers in Ethnic Relations. Warwick: University of Warwick, Centre for Research in Ethnic Relations.
- Robinson, V. (1996). Inter-Generational Differences in Ethnic Settlement Patterns in Britain, in ed. P. Ratcliffe (Edidit by), *Ethnicity in the 1991 Census: Social Geography and Ethnicity in Britain: Geographical Spread, Spatial Concentration and Internal Migration*, London: HMSO.
- Rushdie, S. (1989). *The Satanic Verses*. London: Viking.
- Said, E. (1978). *Orientalism: Western Conceptions of the Orient*. London: Routledge & Kegan Paul, 1978.
- Said, E. (1981). *Covering Islam: How the Media and the Experts Determine How We See the Rest of the World*. London: Rouledge and Kegan Paul.
- Samad, Y. (1998). Media and Muslim Identity: Intersections of Generation and Gender. *Innovation*, 11, 425–438.
- Shaw, A. (1988). *A Pakistani community in Britain*. Oxford: Basil Blackwell.
- Sikand, Y. (1994). Muslims and the Mass Media. *Economic and Political Weekly*, 29, 2134–2135.
- Srinivasan, S. (1995). *South Asian Petty Bourgeoisie in Britain: An Oxford Case Study*. Aldershot: Avebury.
- Trust, R. (1997). *Islamophobia: A Challenge for Us All*. London: Runnymede Trust.
- Van Dijk, T. (1993). *Elite Discourse and Racism*. London: Sage.
- Wilkinson, I. (1988). Muslim Beliefs and Practises in a Non-Muslim Country: A Study of Rochdale, *Research Papers on Muslims in Europe*. Selly Oak Colleges: Centre for Islam and Muslim–Christian Relations.
- Wylde, H. ed.(1932). *Universal Dictionary of the English Language*. London: Routledge.